

4. Онтологія, аксіологія, антропологія, гносеологія філософсько-правових вчень: навч. посіб. / кол. авт.; ред. В.В. Кузьменко. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2015. 246 с.
5. Шевель А. О. Філософське осмислення глобальних проблем людства. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2020. Вип. 2(46). С. 4–9.
6. Шевчук С. Ціннісні аспекти ставлення людини до природи. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2017. № 10. С. 104–109.

**Леся АЛЕКСІЄВЕЦЬ**

*Доктор історичних наук, професор,  
Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка  
lmalex@ukr.net*

**Мар'яна КУРИЛО**

*Здобувачка першого (бакалаврського) освітнього рівня вищої освіти,  
Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка,  
Тернопіль, Україна  
mmariana.kurylo@gmail.com*

## **ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

Війна завжди є глибоким потрясінням для суспільства, змінюючи звичний порядок життя та систему цінностей. Повномасштабна російсько-українська війна стала саме таким переломним моментом для України, вона принесла страждання, руйнування і втрати, але водночас спричинила глибоке переосмислення життєвих орієнтирів і суспільних пріоритетів.

У нових реаліях те, що раніше здавалося важливим, поступово відходить на другий план. Натомість особливого значення набувають безпека, життя, сім'я, взаємна підтримка та відчуття спільності. Суспільство дедалі більше орієнтується на солідарність і відповідальність, що формує нову систему цінностей.

Трансформація суспільних цінностей відбувається на очах і стає невід'ємною частиною повсякденного життя українців. Сучасні події продемонстрували, наскільки швидко можуть змінюватися суспільні орієнтири, водночас відкривши високий рівень взаємодопомоги, самопожертви та громадської активності.

Метою статті є аналіз трансформації цінностей українського суспільства під впливом війни. Особливу увагу приділено формуванню нових моделей

поведінки та соціальної взаємодії, що дозволяє глибше зрозуміти процеси, через які проходить сучасна Україна та її громадяни.

У соціології цінності розглядають як орієнтири, що визначають поведінку людей і формують суспільні норми. Вони дозволяють зрозуміти, що саме суспільство вважає важливим і як люди приймають рішення у взаємодії одне з одним. Як зазначає Пуертас С. Д. К., «цінності – це діяльність, поведінка, якості, уявлення, цілі, які ви вважаєте значущими і прагнете до них» [1, с.111].

У філософському вимірі цінності постають як фундаментальні засади світогляду, що визначають уявлення про добро, справедливість і сенс життя.

У гуманітарному дискурсі, як зауважує Бондаренко О. О., поняття «цінності» посідає центральне місце як у теоретичних, так і в прикладних дослідженнях, адже ціннісні орієнтації виступають фундаментом формування соціокультурної ідентичності та колективної свідомості [2, с.101]. Відповідно до теорії базових цінностей Ш. Шварца, цінності є універсальними мотиваційними цілями, що відображають базові людські потреби та організовані у систему взаємопов'язаних орієнтирів.

Однак ціннісні орієнтації не є сталими, вони змінюються під впливом досвіду та соціального середовища. В умовах суспільних потрясінь ці процеси відбуваються значно швидше, змушуючи людей переглядати власні пріоритети.

На думку Пуертас С. Д. К., «Цінності розглядаються як керівні принципи життя, які пов'язані з почуттями, орієнтують на досягнення бажаного стану чи образу поведінки, не обмежені певними діями й ситуаціями, виступають як стандарти, які керують вибором або оцінкою вчинків, людей, подій та впорядковані по значущості відносно один одного» [1, с.117]. Крім того, вони виконують регулятивну функцію як на індивідуальному, так і на соціальному рівнях, змінюючись під впливом історичних і соціально-економічних процесів.

Війна в Україні стала потужним фактором переосмислення суспільних цінностей. Вона посилила відчуття національної належності та підкреслила значення спільної ідентичності. Патріотизм перестає бути лише формальним почуттям і перетворюється на реальну силу, що об'єднує суспільство.

Разом із тим спостерігається зміна ставлення українців до держави, що проявляється у зростанні усвідомлення її ролі як гаранта безпеки та стабільності, що сприяє зміцненню довіри до інституцій і формуванню громадянської відповідальності.

До 24 лютого 2022 року значна частина українців орієнтувалася на матеріальний добробут, кар'єрний розвиток та плани на майбутнє. Однак нові обставини різко змістили акценти, на перший план вийшли найпростіші й водночас найцінніші речі - безпека, життя, виживання. Люди почали більше

цінувати сім'ю, близьких, здоров'я та повсякденні речі, які раніше сприймалися як належне.

Окремої уваги заслуговує феномен волонтерства. Громадяни продемонстрували високий рівень самоорганізації та відповідальності, забезпечуючи потреби як військових, так і цивільного населення. Як зазначає Доля І., в умовах повномасштабної війни громадянське суспільство в Україні зазнає глибоких трансформацій і стає ключовим фактором забезпечення національної стабільності, виконуючи функції гуманітарної допомоги, соціального захисту та підтримки згуртованості [3, с.24].

Свобода та незалежність набули нового змісту. Як підкреслює Корнієнко В.О., війна загострила переосмислення ціннісних пріоритетів, особливо щодо співвідношення свободи та безпеки. З одного боку, досвід окупації та російської агресії посилив цінність свободи, яка сприймається не як абстрактне поняття, а як життєво необхідна умова існування. [4, с.105].

Зміни пріоритетів сучасного українського суспільства проявляються у посиленні солідарності, взаємної довіри та готовності до спільних дій, що сприяє більшій згуртованості й ефективній реакції на виклики.

Водночас ці процеси супроводжуються значним психологічним навантаженням. Постійний стрес, страх, втрати та руйнування змінюють не лише систему цінностей, а соціальну поведінку людей, змушуючи їх шукати нові форми підтримки та взаємодії.

Окремим проявом трансформації суспільних цінностей є зміни у студентському середовищі. Умови повномасштабної війни суттєво ускладнили освітній процес, перетворивши навчання на діяльність, що відбувається в умовах невизначеності та постійного стресу.

Як свідчать дослідження, війна спричинила глибоку трансформацію свідомості, життєвих стратегій та системи цінностей українських студентів. Центральною зміною стало усвідомлення пріоритетності життя та безпеки: «Головна цінність – це життя, життя своїх близьких, своїх рідних, своїх друзів, в принципі, життя кожного українця зараз – це найважча, найвища цінність» [5, с.220].

Також студентство демонструє нові стратегії адаптації, поєднуючи навчання з роботою в умовах економічної нестабільності, що зумовлено потребою забезпечення базових життєвих потреб.

Водночас серед молоді посилюється значення таких цінностей, як взаємопідтримка, волонтерська діяльність і витривалість, які стають фундаментом для формування нових соціальних практик і зміцнення національної свідомості.

Підсумовуючи, слід зазначити, що трансформація ціннісних орієнтацій українського суспільства має не лише теоретичне, а й практичне значення, оскільки визначає напрями подальшого розвитку суспільства та формування національної ідентичності.

Отже, сучасні трансформації свідчать про глибоке переосмислення суспільних орієнтирів. У контексті війни формуються нові пріоритети - свобода, безпека, єдність і відповідальність, а також солідарність, волонтерство та стійкість, які визначають подальший розвиток українського суспільства.

## **ЛІТЕРАТУРА**

1. Пуертас С. Д. К. Соціокультурний підхід до вивчення цінностей / С. Д. К. Пуертас. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. 2014. Вип. 15. С. 108-119. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnf\\_2014\\_15\\_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnf_2014_15_14).
2. Бондаренко О. О. Трансформація ціннісних орієнтацій українського суспільства в контексті соціокультурних змін початку XXI століття. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2025. № 2. С. 99–106.
3. Доля І. Трансформація ролі громадянського суспільства в Україні в умовах повномасштабної війни. Соціологічні студії. 2025. № 2(27). С. 17-25. DOI: <https://doi.org/10.17721/2306-3971-2025-02-12-12>
4. Корнієнко В. О. Трансформація політичної культури України в умовах війни: від екзистенційного виклику до нової суб'єктності. Політичне життя. 2025. № 4. С. 102-108. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.4.15>.
5. Бевз Т., Капустіна В. Ціннісна трансформація, криза освіти та стратегії виживання - українського студентства в умовах війни. Україзнавство. №4 (97) 2025. С. 213-229.

**Анатолій ГРИГОРУК**

*Кандидат економічних наук, доцент,  
Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка,  
Тернопіль, Україна  
[a.hryhoruk@ukr.net](mailto:a.hryhoruk@ukr.net)*

## **КОРПОРАТИВНІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА**

У ринковій економіці ключову роль у ефективній діяльності підприємства відіграють не тільки матеріальні ресурси, новітні технології і управлінські рішення, а й корпоративні цінності. Власне цінності визначають внутрішню культуру організації, особливості взаємодії у колективі, формують стиль управління і репутацію компанії на ринку. Дедалі частіше підприємства дотримуються соціальної відповідальності, етичних норм та принципів сталого розвитку поряд з основною метою отриманням прибутку.